

TVEDESTRAND KOMMUNE

Postboks 38

4901 TVEDESTRAND

Deres ref:

Vår ref: 2025/164463

Dato: 19.08.2025

MATTILSYNETS INNSPILL TIL VARSEL OM OPPSTART AV KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL OG UTTALELSE TIL PLANGROGRAMMET – TVEDESTRAND KOMMUNE

Vi viser til brev datert 03.07.2025, deres referanse sak 25/1314, offentlig høring av planprogrammet og varsel om oppstart av kommuneplanens samfunnsdel for Tvedestrand kommune.

Vår rolle

Mattilsynet er statlig sektormyndighet for områdene planter, fisk, dyr, mat og drikkevann. Som høringsinstans har vi i oppgave å bidra til å ivareta nasjonale og regionale interesser innenfor våre forvaltningsområder.

Innspill til varsel om oppstart av kommuneplanens samfunnsdel

Trygt og nok drikkevann

- KPS bør inneholde en arealstrategi for arealbruken i kommunen, som også er førende for arbeidet med drikkevannshensynet i kommuneplanens arealdel (KPA). Arbeidet med arealstrategi bør derfor prioriteres.
- Kommunen må sette seg mål for å sikre trygt drikkevann til alle i tråd med drikkevannsforskriften, nasjonale mål for vann og helse og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Det er viktig å beskytte nåværende og fremtidige drikkevannskilder, mot forurensing.
- Kommunen skal ha tilstrekkelig med vann til alle samfunnets behov, herunder næringsutvikling, nye boligområder, fritidsbebyggelse, slokkevann og så videre.
- Drikkevann er kritisk infrastruktur. Behovet for forbedring og utvidelse av drikkevannsforsyningen og avløpssystemet bør derfor omtales i kommuneplanens samfunnsdel. For eksempel distribusjonssystemet for drikkevann skal fornyes, ikke forfalle.

Samfunnssikkerhet og beredskap

- Forebygge klimaendringenes påvirkninger på vann og avløp, inklusive infrastruktur.

- Kommunens overordnede risiko og sårbarhetsanalyser (ROS) skal ivareta sikkerheten i drikkevannsforsyningen. Særlig med hensyn til endret sikkerhetsbilde internasjonalt.
- For å sikre god leveringssikkerhet må det etableres løsninger for alternativ drikkevannsforsyning om ordinær vannforsyning svikter.

Spredd bebyggelse /fritidsbebyggelse

- Sikre trygt drikkevann ved fortetting av spredt bebyggelse og fritidsbebyggelse.
- Prioritere å fortette i eksisterende områder der det allerede er etablert god infrastruktur for vann og avløp.
- Ved vedlikehold og utvidelse av ledningsnett må kommunen sette seg mål om å knytte flere til fellesanlegg.

Planter, fiskevelferd og dyrevelferd

- Kommunen må sørge for å unngå spredning av planteskadegjørere. Dette er vesentlig for å ha en bærekraftig landbruksproduksjon.
- Sikre fiskehelse og fiskevelferd gjennom arealstrategien.
- I områder der det er relevant, bør akvakultur inkluderes som en del av arealstrategien for å sikre en helhetlig tilnærming til kystsoneforvaltning.
- Forvalte naturområder på en slik måte at det ivaretar dyrevelferden og dyrehelsen.

Hvorfor er disse innspillene viktige?

Det er mange hensyn å ta i arealstrategien. For eksempler kan hensynssoner for drikkevann, beitenæring, turisme og kraftproduksjon kreve store arealer, og vi registrerer at det kan bli interessekonflikter.

Beskyttelse av drikkevannskilder og vanntilsigsområder

Kommunens innbyggere må alltid sikres tilfredsstillende drikkevannsforsyning. Utbygging i områder rundt drikkevannskilder kan få svært uheldige konsekvenser.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 (regjeringen.no) er tydelig på følgende i kapittel 6.4:

«Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur for vannforsyning og avløp, er en viktig del av kommunale planer. Vannforekomster som benyttes til vannforsyning må beskyttes mot forurensning med hensynssoner med tilhørende planbestemmelser. Dette kan også bidra til å redusere behovet for rensing ved produksjon av drikkevann».

Drikkevann og kommuneutvikling

Samfunnssikkerheten er avhengig av tilfredsstillende drikkevannsforsyning. Her vil vi også vise til de Nasjonale forventningene som nevnt over *«Kommunene har ansvar for å sikre husholdningene og næringslivet tilgang på tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Dette er en forutsetning for god helse og et velfungerende samfunn».*

Mulig forurensende virksomhet

Arealer for etablering av for eksempel vindkraft, solkraft, batterifabriker, CO₂-anlegg, forbrenningsanlegg/gjenvinningsanlegg og annen forurensende aktivitet må ikke komme i konflikt med arealer som er avsatt til beskyttelse av nedslagsfelt og vanntilsigsområder til disse.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Tilgang til rent og tilstrekkelige mengder drikkevann er en del av samfunnssikkerheten.

Leveringssikkerhet for nok trygt drikkevann til enhver tid, vil være en avgjørende forutsetning for folkehelsen, samfunnssikkerheten og framtidsrettet utvikling for innbyggere og næringsliv. Etablerte

løsninger for alternativ drikkevannsforsyning ved svikt i ordinær vannforsyning er et sentralt element i det å sikre god leveringssikkerhet.

Beredskapsplan / helhetlig ROS/ klima

Kommunens overordnede risiko og sårbarhetsanalyser skal ivareta sikkerheten i drikkevannsforsyningen jf. nasjonale mål for vann og helse nr. 11

I ROS må man også ta høyde for klimaendringer, jf. Klimapåslag - Norsk klimaservicesenter. Forurensning av drikkevann og bortfall av vann medfører risiko for liv og helse, og kan få store konsekvenser for samfunnet.

Klimaendringer er en av de største truslene mot å kunne levere trygt drikkevann fremover. Grunnvannskilder kan også bli påvirket. Med et klima i endring er det også økt fare for alvorlige hendelser, som alvorlig forurensning og smitte via drikkevann eller bortfall av drikkevann i et større område.

Uttalelse til planprogrammet

Vannforsyning

Fra planprogrammet. *«Forhold til andre kommunale planer og strategier.*

Kommuneplanens samfunnsdel skal være en veiledende plan for kommuneplanens arealdel, økonomiplan, handlingsplan og kommunens øvrige temaplaner, og andre planer slik som landbruksplan, kulturplan, idrettsplan med mer. Den skal også være veiledende for kommunens overordnede arbeid og være en arbeidsgiver strategi for administrasjonen.»

Planer for vann, avløp og overvann gir et strategisk grunnlag for å sikre vannforsyning og utvikling i et langsiktig perspektiv. Ved å inkludere hovedplan vann/temaplan vann i planprogram og KPS kan dere sikre en helhetlig tilnærming som ivaretar nåværende og fremtidige behov. Dette legger føringer for arealbruk, investeringer og utvikling.

I overordnede planer bør det fremgå en strategi for vannforsyning, der fortetting i områder med etablert infrastruktur for vann og avløp prioriteres. Dette bidrar til effektiv ressursbruk og reduserer risiko for forurensning og forsyningssvikt. I områder med spredt bebyggelse og fritidsbebyggelse bør det være en plan for å sikre trygt drikkevann ved etablering og utbygging.

Fiskehelse og fiskevelferd

Fra planprogrammet. *«Arealstrategier og prioriterte områder.*

Kommunens arealstrategi skal følge kommunens langsiktige utviklings perspektiv for land, og sjøområder. Som en av kystkommunene i Agder er presset på områdene stort. Tvedestrand har en vakker, og aktiv skjærgård, og man er avhengig av en god strandsone forvaltning for å kunne ivareta samfunnets interesser, både med tanke på friluftsliv, utbygging og ferdsel. Samtidig skal man fokusere på å ha levende grendesamfunn. Arealstrategien skal speile de prioriteringene kommunen har med tanke på fremtidig utvikling og arealbruk i kommunen.»

Tvedestrand kommune har gjennom kommunedelplanen for kystsonen 2011–2023 etablert en strukturert modell for vern og utvikling av kystområder, kjent som Tvedestrandsmodellen. Mattilsynet anbefaler at akvakultur inkluderes som en del av arealstrategien i planprogrammet, for å sikre en helhetlig tilnærming til kystsoneforvaltning.

Det er viktig å forebygge både kjent og ukjent smitteoverføring mellom vassdrag, langs kysten og i tilknytning til akvakulturanlegg. Dette bidrar også til å fremme bærekraft innen akvakulturnæringen.

Dette inkluderer hensynet til fiskehelse og fiskevelferd hos oppdrettsdyr, samt beskyttelse av villfiskbestander. En god områdestruktur er avgjørende for å oppnå høy biosikkerhet, et solid forebyggende helsearbeid og god beredskap.

Med hilsen

Mattilsynet, tilsynet

Eli Marie Thompson
seniorinspektør

Jorunn Aasgaard Grini
avdelingsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk / This document has been electronically approved

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I AGDER

Vedlegg

RELEVANT REGELVERK, NASJONALE MÅL OG FORVENTNINGER

Kommunen skal i samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk, jf. § 26 i drikkevannsforskriften.

Nasjonale mål

I 2024 ble nye nasjonale mål for vann og helse vedtatt av regjeringen, sammen med en ny gjennomføringsplan. Protokollen har konkrete mål som skal ivaretas spesielt for å sikre vannforsyninger gjennom tiltak i planer. Herunder er mål om at alle skal ha tilgang til drikkevann, og da fortrinnsvis fra et vannforsyningssystem. I Norge er det mange tusen privateide enkeltvannforsyninger og små vannforsyningssystemer som forsyner husstander og fritidseiendommer. Driften og kunnskapen om drikkevann varierer sterkt, og de færreste enkeltvannforsyningene har vannbehandling, noe som kan utfordre tilgangen til trygt og nok drikkevann.

I plan- og beredskapssammenheng vil vi spesielt trekke frem følgende nasjonale mål på drikkevannsområdet:

- Alle vannforekomster med uttak av drikkevann skal være beskyttet mot forurensning, se nr. 4
- Kommunal samfunnsplanlegging skal sikre innbyggerne trygt drikkevann og drikkevannshensyn skal ivaretas i arealplanleggingen, se nr. 5
- Kommunen skal ha helhetlige planer og tiltak som ser vann, avløp og arealbruk i sammenheng, se nr. 6
- Kommunens overordnede risiko og sårbarhetsanalyser skal ivareta sikkerheten i drikkevannsforsyningen, se nr. 11
- Kommunens beredskapsplanverk skal sikre alternativ drikkevannsforsyning for alle, om nødvendig gjennom samarbeid, se nr. 12.

Dere finner målene her: [Nasjonale mål for vann og helse med gjennomføringsplan](https://regjeringen.no) (regjeringen.no) (basert på FNs bærekraftsmål, særlig nr. 6 med delmål, for å sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til trygt drikkevann)

Nasjonale forventninger

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023 -2027- punkt 6.4 omhandler rent og trygt drikkevann. Her kommer det frem at: «Kommunene har ansvar for å sikre husholdningene og næringslivet tilgang på tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Dette er en forutsetning for god helse og et velfungerende samfunn. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur for vannforsyning og avløp, er derfor en viktig del av kommunale planer. Vannforekomster som benyttes til vannforsyning må beskyttes mot forurensning med hensynssoner med tilhørende planbestemmelser. Dette kan også bidra til å redusere behovet for rensing ved produksjon av drikkevann.»

Det står også at kommunen skal ta drikkevannsforsyningene med i vurdering av samfunnstrygghet i samfunnsdelen og arealdelen i kommuneplanen. Forventningene finner dere her: [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 - regjeringen.no](https://regjeringen.no).

Av de nasjonale forventningene vil vi spesielt kommentere følgende forventningspunkt for sektorområdene til Mattilsynet:

Plantehelse

- **Forventningspunkt 44.** «Helhetlig masseforvaltning avklares i regionale og kommunale planer. Planer for større bygge- og anleggsarbeider avklarer hvordan overskuddsmasser skal disponeres

og hvordan nødvendig areal til håndteringen skal sikres. Muligheten for ombruk og materialgjenvinning vurderes, og massebalanse bør tilstrebes.»

Drikkevann

- **Forventningspunkt 61.** «Samfunns- og arealplanleggingen samordnes med planlegging av vannforsyning og avløp, herunder overvannshåndtering og vurdering av naturbaserte løsninger.»
- **Forventningspunkt 71.** «Kommunens drikkevannsforsyning skal inngå i vurderingen av samfunnssikkerhet i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Drikkevannskilder tas hensyn til og sikres i planlegging, blant annet for å redusere behovet for vannrensing».